

примусом, що, в кінцевому рахунку, забезпечує індивідуальну свободу кожного, в тому числі моральну та релігійну.

Література

1. Zygmunt Bauman. Freedom. University of Minnesota Press, 1988. 106 p.
2. Бердяев Н.А. Философия неравенства. Х.: ИМА-Пресс, 1990. 286 с.
3. Гегель Г. В. Ф. Философия права. Пер. с нем.: ред. и сост. Д.А. Керимов и В.С. Нерсисянц; авт. вступ. ст. и примеч. В.С. Нерсисянц. Х.: Мысль, 1990. 524 с.

УДК 341.12 (043.2)

Макеєва О.М., к.ю.н., доцент,
Бойко О.В., здобувач вищої освіти
третього (освітньо-наукового) рівня,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна

МЕХАНІЗМ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ І СВОБОД ЛЮДИНИ

Тематика забезпечення прав людини з часом не втрачає своєї актуальності, а навпаки, тільки зростає. Конституція України, яка проголошує широкий перелік прав людини у відповідності до Загальної Декларації прав людини, дає підстави для висновку про те, що до якої б сфери суспільних відносин особа не зверталася, виникає питання прав людини в контексті їх забезпечення та реалізації. Для багатьох людей, на жаль, вони залишаються абстрактною категорією. В умовах повномасштабної агресії російської федерації дослідження механізму забезпечення прав людини набуває ще більшої актуальності.

У 2021 році Президентом України було затверджено «Національну стратегію у сфері прав людини», у якій зазначалося, що цей крок зумовлений необхідністю вдосконалення діяльності держави щодо утвердження та забезпечення прав і свобод людини, створення дієвих механізмів їх реалізації та захисту, розв'язання системних проблем у зазначеній сфері [1].

Механізм забезпечення прав і свобод особи є одним із найбільш дискусійних питань у теорії права. У правничій літературі використовується різні термінологічні позначення: механізм «забезпечення», «реалізації», «здійснення», «гарантування», «захисту», «охорони» прав і свобод людини і громадянина. У радянський період до питань забезпечення прав людини зверталися такі відомі теоретики, як: М.І. Козюбра, В.В. Копейчиков, П.М. Рабінович та ін. За часів незалежної України механізм забезпечення прав і свобод особи досліджували

В.С. Журавський, О.В. Зайчук, А.П. Заєць, А.М. Колодій, Н.М. Оніщенко та ін.

Україна після проголошення незалежності стала складовою частиною міжнародної системи забезпечення та захисту прав людини, взяла на себе відповідні міжнародні зобов'язання, ратифікувала міжнародні документи щодо забезпечення прав людини. У сучасному світі, коли проблема прав людини вийшла далеко за межі окремої держави, виникла необхідність у створенні універсальних та регіональних міжнародно-правових стандартів в галузі прав людини, які також визнаються як основні права людини. Ці стандарти відображені у низці важливих міжнародно-правових актів, що встановили загальнолюдські стандарти прав та інтересів особи, визначивши ту межу, за яку держава не може виходити. Таким чином, права людини стали об'єктом регулювання не лише окремої держави, а й міжнародного співтовариства.

З'ясовуючи сутність терміну, варто звернутися до визначення поняття юридичного механізму забезпечення прав людини Л.В. Ярмол, яка виокремлює соціальний механізм забезпечення прав людини, що містить: міжнародний механізм забезпечення прав людини; юридичний (внутрішньодержавний) механізм забезпечення прав людини: механізм забезпечення прав людини за допомогою інших соціальних засобів (моральних, релігійних тощо). Вчена визначає юридичний механізм як систему ефективних юридичних засобів (гарантій) реалізації, охорони та захисту прав людини, закріплених у нормативно-правових актах та в інших джерелах права, а також засобів, за допомогою яких формується правосвідомість людини [2, с. 122].

Термін «механізм» передбачає наявність складових частин, що взаємодіють, а кожний механізм – це система, що має свою структуру. Така система характеризується єдністю елементів, що знаходяться в певних зв'язках і відносинах між собою.

У структурі механізму, вважає О.М. Гришко, наявна сукупність елементів (нормативного та інституційного). А у випадку вичерпання національного механізму забезпечення прав людини, кожен має право на застосування міжнародного механізму забезпечення прав людини (як на регіональному, так і універсальному рівнях) [3].

До структури механізму забезпечення прав і свобод людини і громадянина належать органи публічної влади, органи місцевого самоврядування, їх посадові особи, громадяни, які в сукупності забезпечують дотримання, реалізацію і захист прав і свобод громадян. Ефективність такого механізму залежить і від наявності незалежних суб'єктів від органів влади, які здійснюють захист прав і свобод і контроль за дотриманням і виконанням норм, що встановлюють права і свободи.

В умовах воєнного стану ефективного механізму забезпечення прав потребують такі права: право на життя, право на соціальний захист; право на достатній життєвий рівень, що охоплює харчування, одяг, житло; право на охорону здоров'я, медичну допомогу; освіту, на безпечне для життя і здоров'я довкілля тощо. Крім того, варто забезпечити дотримання прав військово-службовців, дітей, біженців, внутрішньо-переміщених осіб, осіб з особливими потребами та ін.

Отже, питання механізму забезпечення прав, свобод та законних інтересів людини і громадянина в умовах воєнного стану сьогодні набуває особливої актуальності та потребує подальшого науково-обґрунтованого дослідження. Удосконалення механізму забезпечення прав і свобод громадян нерозривно пов'язане з підвищенням ефективності діяльності системи державних органів, що пояснюється цілою низкою об'єктивних і суб'єктивних чинників, зумовлених військовими подіями в Україні. Враховуючи стан забезпечення прав людини в Україні, варто вдосконалити процедурно-юридичний механізм забезпечення прав людини, який би сприяв не декларативному, а реальному гарантуванню прав людини. Крім того, варто посилити роль судових органів України як найбільш надійної та ефективної юридичної гарантії захисту прав людини, сприяти підвищенню рівня правосвідомості, правової культури, посадових осіб та інших учасників суспільних відносин шляхом проведення інформаційно-просвітницької діяльності.

Література

1. Про Національну стратегію у сфері прав людини: Указ Президента України від 24.03.2021 № 119/2021. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/1192021-37537> (дата звернення 10.02.2023).

2. Ярмол Л.В. Юридичний механізм забезпечення прав людини в Україні: стан і напрями вдосконалення. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2021. № 1. С. 122-129.

3. Гришко О.М. Механізм забезпечення прав людини в Україні. *Правове регулювання економіки*. 2017. № 16. URL: https://kneu.edu.ua/userfiles/24_11_2015/2017/5_pdf.pdf (дата звернення 10.02.2023).